Inbreng VNG voor Begrotingsbehandeling OCW (37020 VIII)

21 oktober 2026

Position Paper

Op 27 en 29 oktober behandelt u de begroting Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW). Wij vragen uw aandacht voor twee onderwerpen:

- **Het Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid (GOAB). Het is nodig:**
  - **het kabinet op te roepen de invoering van de nieuwe verdeelsystematiek voor OAB en GOAB met één jaar uit te stellen tot 1 januari 2028;**
  - **de staatssecretaris te verzoeken 2027 te gebruiken voor een onafhankelijke impactanalyse over de effecten van de herverdeling op bestaande voorzieningen voor kwetsbare kinderen;**
  - **en vóór de zomer van 2027 te komen met een overgangsregeling die voorkomt dat bestaande effectieve ondersteuning voor kinderen in kwetsbare posities abrupt verdwijnt.**
- **Onderwijshuisvesting: structureel budget is nodig zodat kinderen kunnen leren in gezonde en veilige gebouwen.**

GOAB

Met ingang van 1 januari 2027 worden de gemeentelijke onderwijsachterstandsmiddelen opnieuw verdeeld op basis van de geactualiseerde CBS indicator. De indicator wordt elke vijf jaar geactualiseerd. Het is een zero sum game: het totaalbedrag verandert niet, maar de verdeling over de gemeenten wordt aangepast. Gemeenten zijn pas na Prinsjesdag geïnformeerd over het GOAB-budget.

De recente herziening heeft heftige herverdeeleffecten tot gevolg. Er zijn gemeenten – en dat geldt zowel de grote, middelgrote als kleinere gemeenten – die met een forse budgetdaling worden

geconfronteerd die al over iets meer dan twee maanden, per 1 januari 2027 in zal gaan. Dat is niet zorgvuldig. De wettelijke taken van gemeenten blijven echter ongewijzigd en de korte invoeringstermijn maakt het hen onmogelijk hun beleid en bestaande afspraken met lokale partners zorgvuldig aan te passen. Denk daarbij aan langdurige subsidierelaties en afspraken met kinderopvangorganisaties en andere lokale partners. Deze kunnen niet zonder meer worden beëindigd of aangepast.

Een ander punt is de stapeling van de herverdeeleffecten van OAB en GOAB. In gemeenten waar zowel het gemeentelijke GOAB-budget als de OAB-middelen voor scholen dalen, ontstaat een dubbele financiële druk op de ondersteuning van kinderen met een risico op onderwijsachterstanden. Niet alleen moeten scholen hun inzet op het bestrijden van onderwijsachterstanden mogelijk terugschroeven maar ook gemeenten krijgen minder financiële ruimte om via voorschoolse educatie en aanvullende voorzieningen ondersteuning te bieden.

Een voorbeeld: een basisschool die door een lager OAB-budget moet bezuinigen op extra taalondersteuning, kan tegelijkertijd te maken krijgen met een gemeente die vanwege een lager GOAB-budget moet bezuinigen op voorschoolse educatie of aanvullende ontwikkelprogramma's. Daarmee wordt de ondersteuning van dezelfde groep kinderen op meerdere momenten in hun ontwikkeling geraakt.

Al met al is reparatie nodig, zodat gemeenten voldoende tijd krijgen om de financiële gevolgen voor 2027 in hun begroting te verwerken en hun beleid en bestaande afspraken met lokale partners aan te passen aan de nieuwe verdeling. Met een overgangstermijn wordt ook voorkomen dat gemeenten op korte termijn moeten ingrijpen in voorzieningen die van belang zijn voor het bestrijden van onderwijsachterstanden.

De negatieve herverdelingseffecten zorgen er ook voor dat gemeenten niet langer in staat zullen zijn om voldoende en gespreid aanbod van voorschoolse educatie (VE) te realiseren. Ook de toeleiding naar VE en de bredere inzet op het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden kunnen hierdoor onder druk komen te staan. Daarnaast bestaat het risico dat gemeenten minder ruimte overhouden voor aanvullende maatregelen gericht op kansengelijkheid.

We wijzen u op de brief van de PO Raad over de kwestie en sluiten ons aan bij de oproep van de G4 om:

- de invoering van de nieuwe verdeelsystematiek voor OAB en GOAB met één jaar uit te stellen tot 1 januari 2028;
- de staatssecretaris te verzoeken 2027 te gebruiken voor een onafhankelijke impactanalyse over de effecten van de herverdeling op bestaande voorzieningen voor kwetsbare kinderen;
- en vóór de zomer van 2027 te komen met een overgangsregeling die voorkomt dat bestaande effectieve ondersteuning voor kinderen in kwetsbare posities abrupt verdwijnt.

Onderwijshuisvesting

Investeren in onderwijs vraagt niet alleen om voldoende middelen voor het onderwijs zelf, maar ook om investeren in de randvoorwaarden. Zo zijn veilige en toekomstbestendige schoolgebouwen een belangrijke voorwaarde voor goed onderwijs, maar staat de kwaliteit van veel schoolgebouwen al jaren onder druk – simpelweg omdat zij het einde van hun levensduur hebben bereikt – en blijven de

investeringen in onderwijshuisvesting achter. Uit het IBO Onderwijshuisvesting van 2019 bleek dat jaarlijks 730 miljoen extra nodig is schoolgebouwen op orde te brengen, bovenop wat gemeenten al doen. Door stijgende kosten en oplopende leeftijd van gebouwen is dit bedrage opgelopen tot 1,3 miljard per jaar.

Goed onderwijs begint bij schoolgebouwen waar kinderen gezond en veilig kunnen leren en die ruimte bieden aan ieder kind. De opgave is groot: gebouwen moeten worden vernieuwd en verduurzaamd, aansluiten op de ontwikkelingen rond inclusief onderwijs en flexibel kunnen inspelen op de komst van nieuwe leerlingen. Daarmee is onderwijshuisvesting een noodzakelijke basis voor onderwijskwaliteit en gelijke ontwikkelkansen.

Wij roepen u op bij de minister aan te dringen op voldoende structurele middelen, die aansluiten bij de werkelijke kosten en maatschappelijke opgaven, zodat gemeenten en schoolbesturen de hierboven genoemde ambities ook kunnen waarmaken.